

AARDRIJKSKUNDIG
WOORDENBOEK

DER
NEDERLANDEN,

BIEENGEBRAGT

DOOR

A. J. van der Aa,

onder medewerking van eenige Vaderlandsche Geleerden.

TWAALFDE DEEL.

W.IJ.

Te Gorinchem, bij
JACOBUS NOORDUYN.

1849.

Men heeft in deze gem. geen school, maar de kinderen genieten onderwijs te *Waddinxveen*.

Deze heerl. behoorde in het midden der vorige eeuw aan Mr. ADRIAAN REEFMAKER, Heer van *Strevelshoek*, *Noord-Waddinxveen* en Vrijheer van *St. Hubertsgeregt*. Thans wordt zij in eigendom bezeten door den Heer A. A. PIT, woonachtig te 's Gravenhage.

WADDINXVEENSCH-*BRUG*, geh. in *Rijnland*, prov. *Zuid-Holland*, arr. en $4\frac{1}{2}$ u. N. O. van *Rotterdam*, kant. en $1\frac{1}{2}$ u. N. W. van *Gouda*, gem. *Zuid-Waddinxveen*, $\frac{1}{4}$ u. O. van *Waddinxveen*, aan de *Gouwe*, waarover hier eene brug ligt, waarvan dit geh. zijnen naam ontleent.

WADELRE, oude naam van het d. *WAALRE* in de *Meijerij van 's Hertogenbosch*, kw. *Kempenland*, prov. *Noord-Brabant*. Zie *WAALRE*.

WADENG, d. in *Oost-Indië*, op het *Sundasche eil. Java*, resid. en 58 palen W. van *Soerabaya*, reg. *Grissee*, 539 palen O. van *Batavia*, aan den grooten postweg. Het is een groot dorp.

WADENOIJEN, gem. in den *Tielerwaard*, prov. *Gelderland*, *Benedendistrikt*, arr. en kant. *Tiel* (8 k. d., 23 m. k., 9 s. d.); palende N. W. en N. aan de *Linge*, O. aan de gem. *Zoelen en Tiel*, Z. O. aan de *Waal*, Z. aan de gem. *Op-Hemert*, Z. W. aan *Est-en-Op-IJnen*, W. aan *Geldermalsen*.

Deze gem. bevat de heerl. *Wadenoijen* en het voorm. amb. van *Drumpt*; beslaat, volgens het kadaster, eene oppervlakte van 1565 bund. 30 v. r. 67 v. ell., alles belastbaar land; telt 180 h., bewoond door 194 huisgez., uitmakende eene bevolking van 1270 inw., die meest in den landbouw hun bestaan vinden.

De Herv., die er 1080 in getal zijn, maken de gem. van *Drumpt* en *Wadenoijen* uit. — De 7 Evang. Luth., die er wonen, behoorren tot de gem. van *Tiel*. — De R. K., die er 180 in getal zijn, parochiëren te *Tiel*.

Men heeft in deze gem. twee scholen, als: eene te *Wadenoijen* en eene te *Drumpt*, welke gezamenlijk gemiddeld door 200 leerlingen bezocht worden.

WADENOIJEN, heerl. in den *Tielerwaard*, prov. *Gelderland*, *Benedendistrikt*, arr. en kant. *Tiel*, gem. *Wadenoijen*; palende N. aan de *Linge*, O. aan het voorm. amb. van *Drumpt*, Z. aan de heerl. *Op-Hemert*, Z. W. aan *Est*, W. aan *Geldermalsen*.

Deze heerl. bestaat uit den *Polder-van-Wadenoijen*, en bevat het d. *Wadenoijen*, benevens eenige verstrooid liggende huizen. Zij beslaat, volgens het kadaster, eene oppervlakte van 748 bund. 20 v. r. 21 v. ell., alles belastbaar land; telt 76 h., bewoond door 84 huisgez., uitmakende eene bevolking van ruim 880 inw., die in den landbouw hun bestaan vinden.

De inw., die er allen Herv. zijn, onder welke ongeveer 200 *Ledematen*, maken eene gem. uit, welke tot de klass. en ring van *Tiel* behoort. De eerste, die in deze gem. het leeraarambt heeft waargenomen, is geweest *WILHELMUS VAN DER WAL*, die in het jaar 1598 naar *Heikoop* vertrok. Het beroep is eene collatie van den *Ambachtsheer*.

Men heeft in deze heerl. eene school, welke gemiddeld door 100 leerlingen bezocht wordt.

OTTO, Graaf van *Benthem*, bezat *WADENOIJEN* in 1267, en droeg het aan zijnen broeder *EGBERT* op. Heer OTTO VAN *ZOELEN*, Ridder, schijnt Heer van *WADENOIJEN* geweest te zijn, dewijl hij in 1355 van Graaf *REINALD* voor 140 ponden (140 guld.) ontving, het gemaal over *WADENOIJEN*,

Drumpt, *Avezaat* en *Hamme*, met zijnen dwang op den molen te WADENOIJEN; hetwelk ten minste aantoon, dat de Graaf toen de *regalia* aldaar oefende: Men vindt op dien tijd, zekeren JACOB KEIJEN, broeder van WADENOIJEN, die in 1344 eene belofte aan den Domproost deed; en HERMAN VAN WADENOIJEN, Gerigtsman van Neder-Betuwe, in 1357 en 1362. In 1410 was FILIPS VAN WADENOIJEN getrouwd met ALEYD, weduwe van GILBERT VAN GOILBERDINGEN; maar wij weten niet, of zij de heerlijkheid bezaten. Zeker behoorde WADENOIJEN in de eerste helft der vijftiende eeuw, aan het geslacht VAN LANGERACK, waarvan eene erfdochter hen bragt aan haren man, GILBERT VAN BOCKSMEER, die als een dagelijksch Heer van WADENOIJEN, den Lingebrief van 1456 bezegelde, en omtrent 1460 op eene riddercedulle staat. Zijn zoon HUBERT verkocht die heerlijkheid aan STEES VAN HEMERT, in welk geslacht zij gebleven is tot dat eene erfdochter, MARIA VAN HEMERT, met ADRIAAN DE COCK VAN DELWIJNEN trouwde. Zij stierf in 1614. Hunne achterkleindochter trouwde in 1675 met JOHAN REINIER VAN HAEFTEN, Heer van Op-Hemert, en hun zoon BARTHOLT VAN HAEFTEN, erfde WADENOIJEN van zijnen oom JOHAN DE COCK VAN DELWIJNEN, die in 1724 stierf. Na den dood van JOHAN WALRAVEN VAN HAEFTEN, is deze heerl. in 1783 verkocht aan zekeren Heer van DOORN; vervolgens aan de familie DAINE; in 1808, aan A. W. Baron VAN BORSSELE; in 1827, aan J. A. Baron VAN BRAKELL. Thans wordt zij in eigendom bezeten door den Heer Mr. SIMON VAN WALCHEREN, woonachtig te Amersfoort, die haar in 1845 heeft aangekocht.

Het d. WADENOIJEN of WAGENIEN en bij verkorting WANOL, ligt 1 u. W. van Tiel, aan den Lingedijk, zeer schilderachtig en is fraai bebouwd. Men telt er in de kom van het d. 10 h. en ongeveer 70 inw.

Reeds van ouds vindt men melding gemaakt van deze plaats, want BALDÉRICUS gaf in het jaar 850 in het dorp WADAKE, of volgens een oud afschrift WADAHEN, eene heerlijke hoeve (*mansus domicatus*), en eene kerk, benevens eenige andere goederen in dien omtrek gelegen, aan de kerk van Utrecht; zelfs de brief is te WADAHEN gedagteekend. Het schijnt ook dat het hof WATICA bij Tiel gelegen, dat CONRAD, de twee en twintigste Bisschop van Utrecht, in 1088 aan Gravin ADELHEID in *praecariam* gaf, WADENOIJEN is. De Abdij Prum bezat aldaar eene hoeve, en de tienden behoorden aan den Domproost van Utrecht. Dit dorp of hof was een gedeelte der heerschappij van Malsen.

De kerk is een net gebouw, met eenen toren, doch zonder orgel. Het ligt, even als de zeer goede pastorie, met haren ruimen tuin en boomgaard, vlak aan den Lingedijk. Hiervoor ligt een vijver, waarschijnlijk eens door eene doorbraak ontstaan, rondom met boomen beplant.

Het schoonste sieraad van dit dorpje is het Huis-Wadenoijen. Zie het volgende art.

Den 4 October 1427 deed RUDOLF VAN DIEPHOUT, die destijds met ZWEDER VAN CULENBORG over den Bisschopszetel van Utrecht oneenig was, eenen aanslag op de stad Tiel, doch deze mislukkende, koelde hij zijne boosheid op de omgelegene dorpen en onder anderen ook op WADENOIJEN.

In 1675 had hier een gevecht plaats tusschen 28 Hollandsche partijgangers uit Gorinchem, die er zich in hinderlaag gelegd hadden, en 30 Franschen uit Tiel, waarbij de Markies DE CONCUPISSON en 15 man gevangen genomen werden.

Bij den watervloed van Januarij 1809 heeft het d. WADENOIJEN veel te lijden gehad. Elf menschen vonden hier den dood in het water,

onder welke zich de schoolmeester, met zijne vrouw en drie kinderen, bevond, welke met hun huis zijn weggedreven, zonder dat er mogelijkheid was een van hen te kunnen redden. Bovendien verdrongen er twintig paarden, acht en vijftig runderen, een en tachtig schapen, vijf en twintig varkens en drie ezels; terwijl achttien woonhuizen geheel weggespoeld, zestien andere en zes bergen zwaar en nog negen en twintig minder beschadigd zijn geworden.

Het wapen dezer heerl. bestaat uit een veld van keel, met eenen overeindstaanden zalm van zilver, vergezeld van vier herkruisde kruisjes van goud.

WADENOIJEN (HET HUIS-), adell. h. in den *Tielerwaard*, prov. *Gelderland*, arr., kant. en 1 u. W. van *Tiel*, gem. en in het d. *Wadenoijen*.

Het is sedert eenige jaren en wel in het jaar 1809, uit den grond nieuw opgehaald en in den Italiaansche smaak gebouwd, met eene kolonade, en inwendig met de fraaiste marmeren schoorsteenmantels en andere meubelstukken voorzien. Het park voor het huis en al het overige plantsoen is door den toenmaligen bezitter Jonkheer van Borssele, in den Engelschen smaak, meer tot sieraad dan tot voordeel aangelegd. Bijna altijd wordt het den fatsoenlijken vreemdeling vergund, zich met het gezigt van het huis, de wandeling in de bosschen en de beschouwing der heerlijke bloemen en gewassen te verlustigen. Dit lokt dan ook vele reizigers herwaarts, die, de koude spijsen medebrengende, die in de herberg nuttigen, voor eene kleinigheid al het noodige bekomen en zich hier eenen geheelen dag vermaken kunnen. Dit adellijk huis beslaat, met de daartoe behoorende gronden, eene oppervlakte van 83 bund. 9 v. r. 56 v. ell., en wordt in eigendom bezeten door den Heer Mr. SIMON VAN WALCHEREN, woonachtig te Amersfoort.

WADENOIJEN (DE POLDER-VAN-), pold. in den *Tielerwaard*, prov. *Gelderland*, arr. en kant. *Tiel*, gem. *Wadenoijen*; palende N. aan het Groot-Westerhout en aan de uiterwaarden tegen de Linge, O. aan den Polder-van-Drumpt, Z. aan den Polder-van-Op-Hemert, Z. W. aan den Polder-van-Est, W. aan den Polder-van-Geldermalsen.

Deze pold. beslaat, volgens het kadaster, eene oppervlakte van 742 bund. 20 v. r. 1 v. ell., waaronder 667 bund. 24 v. r. 7 v. ell. schotbaar land; telt 76 h., waaronder 19 boerderijen, en wordt door eene sluis, op de rivier de Linge, van het overvloedige water ontlast. Het polderbestuur bestaat uit twee Poldermeesters.

WADENOIJEN (DE UITERWAARDEN-VAN-), uiterwaarden aarden *Tielerwaard*, prov. *Gelderland*, arr. en kant. *Tiel*, gem. *Wadenoijen* palende aan de Linge, O. aan de Uiterwaarden-van-Drumpt, Z. aan den Lingedijk, W. aan het Groot-Westerhout.

Deze uiterwaard beslaat eene oppervlakte van 56 bund. 95 v. r. 94 v. ell.

WADENSTEYN (NIEUW-), buit. in de *Neder-Betuwe*, prov. *Gelderland*, *Benedendistrikt*, arr., kant. en $\frac{1}{2}$ u. N. van *Tiel*, gem. en 10 min. O. van *Zoelen*, tusschen den zandweg en de Linge.

Dit buit., waarvan het huis voor eenige jaren en wel in het jaar 1852 door den Heer COENRAAD DIJCKMEESTER van *Tiel* nieuw gebouwd en tot aan zijne dood door hem bewoond is, had toen eene uitgestrektheid van 52 bund. 68 v. r., doch beslaat thans, met het daartoe behoorende bouwhuis, bosch, tuin en andere gronden, nog slechts eene oppervlakte van 14 bund. 5 v. r. 10 v. ell., en wordt in eigendom bezeten door den Heer C. A. VAN EVERDINGEN, woonachtig te Zwolle.

AARDRIJKSKUNDIG
WOORDENBOEK

DER

NEDERLANDEN,

BIJEENGEBRAGT

DOOR

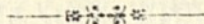
A. J. van der Aa,

ONDER MEDEWERKING VAN EENIGE VADERLANDSCHE
GELEERDEN.

DE RTIENDE DEEL.

—

A A N H A N G S E L.

TE GORINCHEM, BIJ
J. NOORDUYN EN ZOON.

—
1854.

* **WAARDER**, gem., bevat mede het geh. *Korte-Waarder*.
WAARDER (KORTE), geh., prov. *Zuid-Holland*, gem. en $\frac{1}{2}$ u. N. van *Waarder*; met 15 h. en ongeveer 100 inw.

* **WAARDJE (HET)**, pold. in den *Biesbosch*. Staat: Zie **KLAAS-LAAUWENWAARD**. lees: Zie **KLAAS-LAAUWEN-WAARD**.

WAARDSCHENDAMSCHESLUIS (DE), sluis, prov. *Gelderland*, aan de *Waal*, gem. en $\frac{1}{4}$ u. N. O. van *Beuningen*, gebouwd in 1828, wijd 2 ell. en dienende tot uitwatering van den *Beuningsche-Weurtsche-en-Heerssche-niterwaarden-polder*.

WAARDSCHESLUISJE (HET), sluis, prov. *Gelderland*. Zie **WAARDENBURGSCHE-SLUIS (DE)**.

WAARD-SLUIS (DE), schutsluis, prov. *Utrecht*, gem. en $1\frac{1}{2}$ min. N. van *Utrecht*, in *Lauwenregt*, scheidende de *Vecht* van den *Vaartsche-Rijn*. Deze sluis heeft twee kokers, als: de grootste wijd 8,16 ell., afgesloten door 2 puntdeuren, naar den *Vaartsche-Rijn* gekeerd, en de kleinste wijd 3,50 ell., met een paar puntdeurtjes en eene waaierdeur.

WAARLAND, naam, welken men in de wandeling veelal geeft, aan den *WATERLANDSCHE-POLDER*, prov. *Noord-Holland*. Zie **WATERLANDSCHE-POLDER (DE)**.

WABSE, huurs. prov. *Drenthe*. Zie **WAPSE**. W.

* **WAD (HET UITHUIZER-)** staat: Zie voorts **WADDEN (DE)**. lees: Zie voorts **UITHUIZER-WAD (HET)**.

* **WADAN**. Staat: d. in *West-Indië*, lees: d. in *Oost-Indië*,

* **WADDINXVEEN-EN-GOUDKADE**. Reg. 6 staat: aan geene zijde lees: aan gene zijde

* **WADENOIJEN**, gem., bevat de d. *Wadenojen*, *Drumpt* en het geh. *Passewaay*.

* **WADENOIJEN**, heerl. In het d. ligt eene vaste houten brug over de *Linge*.

* **WADWERD**. Reg. 18 en 19, staat: de in het jaar 1737 doorgebrokene dijk liep over de *zeewierde* heen. lees: de in het jaar 1717 doorgebroken dijk liep over deze *wierde*.

WAEIJEN (VAN-DER-), voorm. state, prov. *Friesland*, in *Franekeerdeel*. Zie **ANDRINGA**. W. en A.

* **WAERT (HET HUIS-TE-)**. Staat: Zie **WAARD**. lees: Zie **WAARD (HET-HUIS-TE-)**.

* **WAGENBERG**. De huizen van dit d. zijn grootendeels gelegen aan den klinkerweg van *Geertruidenberg* naar *Willemstad*, terwijl een dergelijke weg van dit d. naar de *Hooge-Zwaluwe* aangelegd is. — Er is hier eene bierbrouwerij en een windkorenmolen. — De R. K. kerk heeft eenen smallen vierkanten toren tegen de kerk aangebouwd, met uurwerk en klok en een houten koepelvormig dak.

* **WAGENINGEN**, kant., bevat, behalve de in het *Wbk.* opgegevene fabrieken, ook nog 1 pottenbakkerij, 1 fabriek van *Keulsch-aardenwerk*, 1 zoutziederij en 2 runmolens.

* **WAGENINGEN**, gem., bevat, behalve de in het *Wbk.* vermelde huurs., ook nog het *Lekskenveer*. — Onder de hier gestaan hebbende Predikanten was ook de door zijne schriften bekende **WILLEM NICOLAAS MUNTINGH**, van 1812—1819. — Bl. 56. Er is te **WAGENINGEN** ook eene Bank van *Leening*. — Bl. 57, reg. 2 staat: *Kerkstraat*, lees: *Kerkstraat*,

* **WAGENINGS-HARTEN** is geen b. maar een geh.

WAJANG, berg in *Oost-Indië*, op het eil. *Java*. Zie **WAYANG (DE)**.

* **WAIJESTEIN**. Staat: Zie **WAIJENSTEIN**. lees: Zie **WAIJENSTEYN**.